

NOVICE

kmetijskih, obrtnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X.

V sredo 29. decembra (ranozimna) 1852.

List 104.

Koleda k novemu letu *).

Mi idemo koledo!
Mi idemo koledari,
Od iztoka koledo
Do zapada koledari!
I nosimo koledo!
I nosimo koledari
Vašim goram koledo!
Vašim goram koledari,
I njivami koledo
I njivami koledari!
Plodno leto koledo,
Plodno leto koledari!
Vašim domu koledo,
Vašim domu koledari!
Zdravlje i sreću koledo,
I veselje koledari;
Vašim stadam *) koledo
Dobre paše koledari!
Vašim njivam koledo
Težko klasje koledari!

Gospodarske skušnje.

(*Buče namestniki kisliga zelja.*) Buče (tikve) se očistijo, pešk in steržena otrebijo, potem se kakor zelje zrežejo, in ravno tako kakor zelje osolijo in v kadi ali sode denejo. Tako pripravljene buče se dajo teško od kisliga zelja razločiti; kuhane pa so tistimu, kar okus zadene, popolnoma prilične.

Velika korist tako pripravljenih buč za uboge se še le prav spozná, kader se pomisli, da marsikteri kmetič, ki nima polja ne toliko, kolikor njegova roka je široka, po dvorišu, poleg vertnih plotov, po praznih in golih bregih, ali po družih zapuštenih krajih si vender, če jim nekoliko pognojiti zamore, toliko buč zasaditi zamore, da jih dovolj ima za lastno hišno potrebo.

(*Kis — jesih — dober kup si napraviti.*) Vzemi 3½ bokale tolkle (jabelčnika ali hruševca); pri-mešaj ji 1 funt čistiga medú, ter pusti to mešanico 2 ali 3 mesce na toplim kraju mirno stati. Imel boš kis, ki je tako močan, da za navadno porabo se mora še z vodo pomešati.

Tudi se dober kis napravi, če se 1 bokal vina z ravno teliko vode zmeša, in 6 lotov novo pečniga reženjaka va-nj verže. Pozimi se postavi na peč, in je u 8 dneh, poleti na soncu je u 3 dneh za porabo predober kis. —

*) Iz »običajev koledovanja u Slavonii« natisnjenih v 2. razdelku knjige 2. visokočislana »arkiva za povestnicu jugoslavensku« vredovanega od slavnega gosp. Ivana Kukuljević-a Sakićskega povzamemo to mično narodno pesmico, ki jo popevajo devojčice »hodeč od kuče do kuče«. Natisnili smo jo, kakor je izvirna, ker je brez prevoda vsakemu Slovencu in vsaki Slovenki razumljiva.

**) Stada = čeda.

Vred.

(*Lahko sredstvo podgane pokončati.*) Znano je vsakimu, koliko škode podgane vzrokujejo posebno, kjer do koruze ali druge take reči doiti morejo. Sredstvo je lahko, brez vse nevarnosti in ne drago; sam sim ga poskusil, in se resnice prepričal, zato ga tudi na znanje dam, akoprem že zna komu znano biti.

Kupi si morske gobe (*Badschwamm*), zreži jo na male kosce, sprazi te majhne kosce v masli, in položi to jedilo na kraje, kjer se narbolj te stvari zderžujejo ali škode vzrokujejo; postavi jim pa tudi vedno poleg jedila v kaki čepinji ali skledi vode za piti; podgane se radovolno najedó in napijejo; zatem pa za malo časa končati morajo, ker se jim goba v želodcu napne, znebiti pa se je ne morejo.

Jančar.

Nova postava za kramarstvo po hišah.

Preden je ta postava prišla na dan, so se slišale zlo navskriž misli; eni so se poganjali za to, da naj bo kramarstvo po hišah (*hausiranje*) pripušeno, ker se ljudem po kmetih s tem vstreže, da jim kramarji na dom blaga prinesó, — drugi so mislili, da je bolje, če se ta kramaritev prepové, ker je že sedaj tako skoraj v vsaki vasi kramar. tedaj pohišniga kramarenja treba ni, in ker se marsikaj goljufije po tem zgodi.

Mi smo bili vedno prvih misel, ker se zares ljudem po deželi večkrat vstreže, ako se jim blago na dom prinese, — kar pa goljufanje vtiče, se ne smé soditi, da bi vsi taki bili, če ta ali uni ni pošten, kar se tudi v velikih kramarijah včasih primeri.

Da se pa kramarstvo po hišah ne privoli vsakimu, je prav, in zato je nova postava, ktere važniši zapopadki so letí:

Brez dovoljenja ne smé nobeden po hišah kramariti.

Dovoljenje se smé dati le skoz in skoz poštenim domačim, ki niso bili zavolj kontrabanta nikdar v kakšni kazni, ki nimajo kakošne gerde očitne bolezni, in ki so že 30 let stari.

Dovoljenja dajejo cesarske kresije; vloží se pa prošnja pri cesarski kantonski (okrajni) gosposki tistiga kraja, kjer prošnik stanuje.

Komur se to kramarstvo dovoli, prejme spisano pravico (*Hausirpass*) v roke, ktera pa le za eno leto veljá; 3 mesce preden leto izteče, se mora prošnja za drugo leto ponoviti.

Če ima kdo lih pravico v rokah, mora vender v vsakim kraju, kamor pride, če je tam kakošna cesarska kantonska ali policijska gosposka svojo pravico od nje podpisati dati; v mestih in terjih, kjer take gosposke ni, pri magistratu ali županu.

Zadobljena pravica veljá za tisto deželo, za ktero je dana.